

บทที่ 6

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

ภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสติปัญญา และลักษณะนิสัยอันดีงามแก่ผู้เรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบไปในภายภาคหน้า ภายนอกเป็นแหล่งให้ความรู้แล้ว โรงเรียนยังเป็นที่รวมของเด็กในวัยที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เด็กที่กำลังฝึกที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความต้องการเพื่อนที่จะรวมกลุ่มและทำตามกลุ่ม โรงเรียนจึงต้องสนองความต้องการดังนี้ และให้โอกาสนี้หล่อหลอมปรุงแต่งเด็กให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรและเนื่องจากผู้เรียนมีธรรมชาติที่ต้องการจะรวมกลุ่มกันอยู่แล้ว และกลุ่มนั้นมักจะประกอบด้วย สมาชิกซึ่งมีความสนใจที่ใกล้เคียงกัน โรงเรียนจึงควรใช้การรวมกลุ่มและหลังจากการรวมกลุ่มไปในทางสร้างสรรค์ และมีจุดหมายโดยอาศัยกิจกรรมเป็นเครื่องมือ การจัดให้มีกิจกรรมที่สนใจร่วมกันจะทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนหลายประการ เช่น

1. ได้ค้นพบความสนใจ และความถนัดที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง
2. ได้ค้นพบว่าคนเหมาะสมกับบทบาทใดในกลุ่ม และยอมรับในบทบาทนั้น
3. ทำให้รักและผูกพันกับโรงเรียน รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
4. ฝึกนิสัยที่ดีของการอยู่ในสังคม เช่น การยอมรับผู้อื่น ความอดทน การถนอมหน้าใจกัน เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2534: 3)

ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

กิจกรรมพิเศษ (Extra Activities) มีชื่อเรียกในภาษาไทยแตกต่างกันออกไป เช่น กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra curricular Activities) กิจกรรมร่วมหลักสูตร (CO-Curriculum Activities) กิจกรรมนักเรียน (Student Activities) แม้ว่ากิจกรรมพิเศษจะมีชื่อเรียกแตกต่างกัน แต่จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเหมือนกัน คือ เน้นส่งเสริม

เสริมประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

Carter V. Good (1945: 7) ได้กล่าวถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จัดดำเนินงาน ซึ่งนักเรียนองค์การนักศึกษาหรือสถาบันการศึกษาจัดทำขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนานเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมความถนัดและความสนใจ ไม่มีการให้หน่วยกิตทางวิชาการและอยู่ภายใต้การควบคุมของสถาบันการศึกษา

ภิญโญ สาธร (2516: 228) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนักเรียนว่า เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยหรือกิจกรรมนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษากับนักเรียนนอกห้องเรียน

Susan P. Mamchak and Steven R. Mamchak (1982: 148) กล่าวว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึงกิจกรรมทั้งหลายที่โรงเรียนจัดและสนับสนุนให้จัดขึ้น นอกเหนือจากหลักสูตรปกติ และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นด้วยความสมัครใจ

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปลักษณะสำคัญของกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ว่า กิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากหลักสูตรปกติหรือนอกเวลาเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันจัดขึ้นภายใต้ความเห็นชอบของครู หรือผู้บริหารโรงเรียน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด ความสามารถ และที่สำคัญคือ ตามความสมัครใจ มีเสรีภาพในการเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมนั้น ๆ จะไม่นับหน่วยกิตหรือมีคะแนนที่จะส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนแต่ประการใด

ความสำคัญและความจำเป็นของกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษนับว่ามีความสำคัญ มีความจำเป็น และมีประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน จะเน้นในด้านเนื้อหาวิชามากกว่าการพัฒนาด้านอื่น ๆ แต่ความมุ่งหมายในการผลิตกำลังคนเพื่อไปพัฒนาประเทศนั้น ต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถรอบด้าน และจะต้องสามารถออกไปประกอบหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเฉพาะด้านเนื้อหาวิชาจึงไม่เพียงพอกับความสามารถของนักเรียนที่จะออกไปอยู่ในสังคมได้ดีพอ ทางโรงเรียนจึงต้องหันมาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตัวเองในทุก ๆ ด้าน

มีนการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่ามีความสำคัญ มีความจำเป็นและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาตัวเองของนักเรียนเป็นอย่างมาก อาทิเช่น

Nathan S. Blount and Herbert J. Klausmeier (1968: 534-546)

กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษจะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความเป็นผู้นำ รู้จักเคารพนับถือผู้อื่นและตนเอง มีสุขภาพดี มีความสุข มีทักษะในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีอารมณ์ที่มั่นคง สร้างค่านิยมที่เหมาะสม สร้างสัมพันธภาพกับคนในวัยเดียวกันหรือวัยแก่กว่าได้ อีกทั้งช่วยให้ได้มีโอกาสร่วมทำงานกับเพื่อนนักเรียน ครู อาจารย์ และบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน และสามารถที่จะดำรงตนได้อย่างมีความสุข

ณัชรรา จันทร์ประเสริฐ (2512: 61-63) กล่าวว่า การให้การศึกษาแก่เด็ก เพื่อต้องการให้เด็กพัฒนาตนเองทุกด้าน ทางโรงเรียนควรคำนึงถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนด้วย เพราะเนื้อหาวิชาทุกแขนงต่างมีความสำคัญยิ่ง แต่จะให้ผลสมเจตนาารมณ์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีต้องอาศัย กิจกรรมเสริมหลักสูตรมาประกอบด้วย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของนักการศึกษาต่างประเทศ และนักศึกษของประเทศไทย เพราะนักการศึกษาเหล่านี้เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ ช่วยแก้ปัญหาการปกครอง ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมการเป็นผู้นำ รู้จักการทำงานร่วมกัน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันที่ได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน

ความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษให้กับนักเรียนนั้นก็ด้วยเหตุผล 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยาของนักเรียน ซึ่งต้องการยอมรับบุคคลในวัยเดียวกัน การเป็นสมาชิกของกลุ่มความสำเร็จ การยกย่องชมเชย การฝึกทักษะ ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ การอยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งอบอุ่นเป็นมิตร และเข้าใจกันเพื่อทดแทนสิ่งที่ตนเองขาด เช่น ความสามารถในการเรียน ความสามารถในการเล่นกีฬา เป็นต้น
2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ สามารถดึงเอาความสนใจ ความ

สามารถพิเศษและความกระตือรือร้น ของนักเรียนให้แสดงออกมาได้ เช่น กิจกรรมทางด้านการจัดทำหนังสือ ดนตรี วาดเขียน และกิจกรรมซึ่งมีการแข่งขัน เขาจะแสดงพฤติกรรมเหล่านี้ปรากฏให้เห็นก็ต่อเมื่อมีอิสระในการเลือกทำ ทำโดยสมัครใจและตระหนักในความรับผิดชอบต่อกิจกรรมนั้น ๆ

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมพิเศษ จะช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้มีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง เพราะเมื่อนักเรียนมีกิจกรรมซึ่งตนสนใจร่วมทำกับเพื่อน เขาจะไม่ตั้งตนเป็นผู้ต่อต้านสังคม หรือประพฤติผิดต่อสังคม นอกจากนี้ยังอาจจะเกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้น เพราะได้พบกับบุคคลซึ่งมีความสนใจเหมือน ๆ กัน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษบางประเภทอาจจะช่วยให้นักเรียน ได้พบสิ่งที่มีค่าต่อชีวิตในภายภาคหน้า

4. เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีงามระหว่างนักเรียน และนักเรียนกับครูอาจารย์ เพราะการได้ทำงานร่วมกันทำให้บุคคลได้มีโอกาสรู้จักกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซักถามความเข้าใจ และข้อเท็จจริงซึ่งแต่ละฝ่ายต้องการรู้ แต่สำหรับตัวครูอาจารย์นั้นจะระมัดระวัง เรื่องการวางตนให้ถูกต้องกับจรรยาบรรณของอาชีพและวัฒนธรรมอันดีงาม

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำของเด็กได้ดีกว่าการเรียนในชั้น ครูหรืออาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องปล่อยให้เด็กมีโอกาสจัดทำกันเอง มีโอกาสเลือกและประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง นอกจากเด็กจะต้องการความช่วยเหลือบ้างประการ เพราะถ้าครูเข้าไปเกี่ยวข้องมากเกินไป สภาพของการจัดกิจกรรมก็จะไม่แตกต่างไปจากการเรียนในชั้นเรียน (วันอร์ มะทา, 2523: 1-2)

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ขึ้นอยู่กับประเภทของกิจกรรมที่วัด สำหรับวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ มีดังนี้ (ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ และคณะ, 2528: 8)

1. เพื่อให้นักเรียน ได้แสดงออกซึ่งความถนัด ความสนใจและความสามารถพิเศษ
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่าและมีเพื่อนมากขึ้น
3. เพื่อฝึกทักษะการเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี ตามกระบวนการประชาธิปไตย
4. เพื่อให้เกิดทักษะในการทำงานร่วมกัน และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่าง

มีความสุข

5. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความสามัคคี มีความรับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวม
 6. เพื่อปลูกฝังค่านิยมหรือคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามให้แก่นักเรียน
 7. เพื่อฝึกฝนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักการควบคุมตนเองและเคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม
 8. เพื่อส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจ
 9. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด
 10. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบและรู้จักการเคารพบุคคลอื่น
 11. เพื่อปลูกฝังและรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ
 12. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และส่งเสริมการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 13. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- วัตถุประสงค์และประเภทของกิจกรรมนักเรียน
- วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนักเรียน

ตามหลักสูตรการจัดกิจกรรมนักเรียน ในระดับประถมและมัธยมศึกษาของกระทรวง

ศึกษาธิการมีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520: 1-2)

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความเข้าใจและเต็มใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามลัทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย

5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า ดำรงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย
6. เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัด และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษายิ่งขึ้น

ประเภทของกิจกรรมนักเรียน

พินัส ทัศนาคินทร์ (2524: 223-224) ได้จำแนกประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่จัดในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ดังนี้คือ

1. กิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน การจัดกิจกรรมประเภทนี้ โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนในโรงเรียนเลือกผู้แทนนักเรียนชั้นคณะหนึ่ง เรียกว่า สภานักเรียน (Student council) มีหน้าที่ช่วยเหลือโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของคณะนักเรียนหรือช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนใหญ่ ๆ สภานักเรียนจะเป็นตัวประสานระหว่างคณะครูกับนักเรียน

การจัดกิจกรรมประเภทนี้ เป็นการฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักการปกครองตามแบบประชาธิปไตย นับตั้งแต่การเลือกสมาชิกของสภานักเรียน ซึ่งประกอบด้วยประธานสภานักเรียนและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เช่น กรรมการ เลขานุการ เฝ้าดูฎีก เป็นต้น เป็นการฝึกให้ผู้บริหารสภานักเรียนรู้จักทำงานโดยฟังเสียงสมาชิก ก่อให้เกิดความสามารถในด้านการเป็นผู้นำ และรู้จักการร่วมมือกันทำงานเพื่อไปสู่นโยบายที่ได้ตั้งไว้ เหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการฝึกให้รู้จักหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น

2. การประชุม (Assembly) การประชุมในที่นี้ไม่ได้หมายความว่ามีการประชุมเพื่อสั่งสอนเพียงอย่างเดียว อาจมีกิจกรรมอย่างอื่นเสนอต่อที่ประชุมนักเรียน เช่น การฟังดนตรี ปาฐกถา ชมภาพยนตร์ ละคร เป็นต้น

กิจกรรมประเภทนี้ให้ประโยชน์หลายประการ เช่น การสร้างมติสาธารณะ (Public-opinion) ซึ่งเป็นการง่ายที่จะทำในที่ประชุมชนมาก ๆ การให้ันทนาการ ให้ความรู้ ตลอดจนสร้างความซาบซึ้งในศิลปะ เช่น การฟังดนตรี ฝึกหัดมารยาทในการชม การฟัง เป็นต้น

ในโรงเรียนประถมศึกษา การจัดที่นั่งมักจะเป็นชั้น มีครูคอยควบคุมโดยใกล้ชิด ส่วนชั้นมัธยมศึกษาชั้นนั้น มักจะปล่อยให้ นักเรียนเลือกที่นั่งโดยชอบใจ อย่างไรก็ตามก่อนจะเข้าที่ประชุม ครูควรจะได้ชี้แจงมารยาทในที่ประชุมให้นักเรียนได้ทราบ เช่น ไม่ลุกเดินเกะกะในระหว่างที่มีการแสดง ไม่คุยกัน เป็นต้น

3. ชมรม (Club) มีสองแบบ คือ ชมรมทางวิชาการ เช่น ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมภาษาและวัฒนธรรมไทย อีกแบบหนึ่งคือชมรมที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการโดยตรง เช่น ชมรมถ่ายรูป ชมรมวิทยา-อิเล็กทรอนิกส์ ชมรมสะสมแสตมป์ ฯลฯ

ชมรมต่าง ๆ จะต้องมีการระเบียบข้อบังคับหรือธรรมนูญ (Charter) ของตัวเอง กำหนดจุดประสงค์ วิธีดำเนินการ สมาชิกภาพ ไว้โดยแน่ชัด แต่ละชมรมจะต้องมีครูเป็นผู้คอยควบคุมให้คำแนะนำ (Sponsor) เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตรงจุดประสงค์ของชมรมนั้น ๆ

4. กิจกรรมที่กระทำนอกโรงเรียน (Out-of-school experience) เช่น การจัดทัศนศึกษา การช่วยเหลือทำความสะอาดให้แก่ชุมชน การซ่อมสาธารณสถาน เช่น ถนน สะพาน หรือการทำประโยชน์อื่น ๆ แก่ชุมชน

กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะเป็นการสร้างประสบการณ์อันดีให้แก่ นักเรียนแล้ว ตามปกติมักจะเป็นเครื่องมือช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียนไปในตัวด้วย สิ่งที่โรงเรียนจะต้องคอยเอาใจใส่ก็คือว่ากิจกรรมที่จะไปทำนั้นตรงต่อจุดหมายของโรงเรียน มีค่าต่อการศึกษาของนักเรียนสักเพียงใด และเป็นไปด้วยความประหยัดหรือไม่

5. กิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ (Publication) มี 3 อย่างคือ หนังสือพิมพ์ประจำปี และหนังสือคู่มือนักเรียน

หนังสือพิมพ์ของโรงเรียนอาจจัดรูปเป็นหนังสือพิมพ์ (Newspaper) หรือเป็นอัดสำเนา ก็ได้ การจัดเป็นรูปอัดสำเนาสะดวกและเหมาะสมสำหรับโรงเรียนมากกว่าหนังสือพิมพ์โรงเรียน นอกจากจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกหัดในด้านการเขียนเสนอข่าว บทความต่าง ๆ แล้ว ยัง

เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอีกด้วย

หนังสือประจำปี (Year book) นั้นจัดลำบาก ราคาแพง โดยมากมักจะจัดในชั้นมัธยมเท่านั้น บางโรงเรียนถือเอาหนังสือพิมพ์ของโรงเรียนฉบับสุดท้ายของปีการศึกษา เป็นฉบับพิเศษสรุปกิจการทั้งปีเป็นหนังสือประจำปีไปเลย

สมุดคู่มือ โดยปกติโรงเรียนมักจะจัดทำเอง เพื่อเป็นเครื่องแนะนำให้นักเรียนใหม่รู้จักโรงเรียนดีขึ้น อย่างไรก็ตาม โรงเรียนมักจะให้สภานักเรียนมีส่วนในการจัดเนื้อหา หรือเรื่องราวที่บรรจุลงในสมุดคู่มือนั้น

6. กิจกรรมเกี่ยวกับการกีฬา (Sports and Athletics) กิจกรรมนี้หมายรวมทั้งการแข่งขันกีฬาระหว่างนักเรียนในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนด้วย

การจัดแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนมักจะเป็นสี่หรือคณะต่าง ๆ โดยให้มีจำนวนและขนาดไล่เลี่ยกัน ถ้าเป็นการแข่งระหว่างชั้น เช่น ชั้น ม. 1 กับชั้น ม. 3 บางทีไม่ได้ผลเพราะนักเรียนชั้น ม. 3 ซึ่งโตกว่าย่อมจะได้เปรียบในกีฬารุ่นใหญ่ และเสียเปรียบในกีฬารุ่นเล็กกว่า

ส่วนการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องให้นักเรียนเข้าใจว่าการแข่งขันนั้นเป็นไปเพื่อน้ำใจ (Spirit) ของนักกีฬา การแพ้ชนะถึงแม้จะเป็นของสำคัญแต่ก็ยิ่งรองลงมาจากจุดมุ่งหมายของการกีฬาที่มุ่งจะเพาะความเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ชนะ สร้างกำลังใจ และกายให้สมบูรณ์ บุคคลที่ครูใหญ่จะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษคือครูผู้ควบคุมชุดกีฬา เพราะปรากฏเสมอว่าเป็นตัวyoungให้เกิดความแตกร้างในระหว่างชุดกีฬา

ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬาในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ตาม โรงเรียนจะต้องระลึกรู้อยู่เสมอว่ากิจกรรมนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิชาพลานามัยเป็นอย่างยิ่ง และต่างก็เป็นส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ดีขึ้น การเรียนพลานามัยก็เพื่อที่จะให้เกิดการพัฒนาทางกายควบคู่ไปกับการพัฒนาทางอารมณ์ และความมีน้ำใจนักกีฬา (Sporting spirit) ซึ่งย่อมจะแสดงผลออกมาในรูปของการแข่งขันกีฬาทั้งทางภายในและภายนอกโรงเรียน

7. กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี (Music) มีดนตรีไทย ดนตรีสากล และแตรวง กิจกรรมเกี่ยวกับการดนตรีนี้ดูเหมือนจะได้รับการส่งเสริมจากโรงเรียนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม การจัดหาเครื่องอุปกรณ์ดนตรีก็เป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนี้อยู่มาก

เพื่อเป็นการส่งเสริมการดนตรี โรงเรียนต่าง ๆ อาจจัดให้มีการแสดงดนตรีร่วมกัน

ในกลุ่มโรงเรียน (Music festival) บางท่านกล่าวว่า การจัดเช่นนี้ก่อให้เกิดความสามัคคี
ในระหว่างโรงเรียนดีมาก และมีคุณค่าในทางเสริมสร้างความรักในดนตรีความผูกพัน กับการ
รักษาวัฒนธรรมของชาติอีกด้วย

8. กิจกรรมเกี่ยวกับการละครและการพูดในที่สาธารณะ การแสดงละครถือเป็นศิลปะ
ชั้นสูงอย่างหนึ่งที่จะต้อง ใช้ความสามารถในการแสดงออก (Expression) ทั้งหน้าตาและท่า
ทางให้เหมาะสมกับท้องเรื่อง

การพูดในที่สาธารณะ หมายรวมถึงการปาฐกถา การอภิปราย การโต้เถียง ซึ่งรวม
เรียกว่า Forensic activities

การฝึกการพูดในที่สาธารณะมีความจำเป็นในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น ในบางโรงเรียน
มีการสอนวิชาการพูด (speech) ซึ่งมีการฝึกหัดในด้านท่วงท่า ทักษะ การจัดลำดับ เนื้อเรื่อง
เสียง ตลอดจนลีลาในการพูด อันจะทำให้ผู้ฟังมีความคิดเห็นคล้อยตามหรือเกิดความคิดใหม่ ๆ
ขึ้นตามเจตนาธรรม และจุดประสงค์ของการพูดนั้น ๆ

9. กิจกรรมเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ (Social welfare) บางตำราจัด
การลูกเสือและการอนุชาตหรือเนตรนารีเข้าไว้ในกิจกรรมประเภทนี้ เพราะถือว่าอุดมคติ
ของลูกเสือและอนุชาตหรือเนตรนารีคือการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น โดยไม่หวัง
ผลประโยชน์ตอบแทน อันนับได้ว่าเป็นคุณธรรมอันสูงสุดที่มนุษย์จะพึงมีต่อบุคคลด้วยกัน และต่อ
สังคมที่ตัวเองเป็นสมาชิกอยู่

การลูกเสือนอกจากจะช่วยส่งเสริมในด้านสังคมสงเคราะห์แล้ว ยังมีคุณประโยชน์
อย่างมากมายในด้านกล่อมเกล้าและสร้างนิสัย ตลอดจนจนความเป็นลูกผู้ชายให้เกิดขึ้น การลูก
เสือจึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างกว้างขวาง

10. กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) กิจกรรม โฮมรูม เป็นวิธีการอันหนึ่งที่จะช่วย
ในการแนะแนวแก่นักเรียน เนื่องจาก โฮมรูม เป็นหน่วยย่อยในโรงเรียน ดังนั้น ครูจึงสามารถ
รู้จักนักเรียนได้โดยทั่วถึง เป็นรายบุคคล นักเรียนเองก็สะดวกใจที่มีครูคนหนึ่งทำหน้าที่เหมือนผู้
ปกครองโดยใกล้ชิด โรงเรียนอาจจะใช้ โฮมรูม เป็นที่ประกาศข่าวหรือคำสั่งของโรงเรียน
ครูใน โฮมรูม เองก็อาจจะช่วยเหลือนักเรียนที่อ่อนในการเรียนในบางวิชาได้ การให้นักเรียน
เลือกหัวหน้าชั้นและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ดำเนินงานใน โฮมรูม ก็อาจถือได้ว่าเป็นก้าวแรกที่จะให้

นักเรียนรู้จักการปกครองตัวเอง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แยกประเภทของกิจการนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534: 3-6)

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมภาคเรียน ละ 5 คาบต่อสัปดาห์ โดยแยกประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแบ่งเป็น

(1) กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้นำเพื่อประโยชน์ 1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาค

(2) กิจกรรมอื่น ๆ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

2. กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาค

3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

2. กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญหา และหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อคาบ

3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

ในคู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการฯ เล่มนี้ จะได้กล่าวเฉพาะ กิจกรรมตามระเบียบฯ ข้อ 1(2) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและกิจกรรมตามระเบียบฯ ข้อ 1 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การจัดกิจกรรมในโรงเรียนมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่าง ๆ
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อเสริมสร้างพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี

มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

4. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ต่อไปนี้เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนอาจเสนอแนะต่อผู้เรียน

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ

เป็นกิจกรรมที่มุ่งจัดขึ้นเพื่อเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพ โดยอาจเน้นอาชีพอิสระที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ขั้นตอนกระบวนการประกอบอาชีพ จากการศึกษาค้นคว้าและจากประสบการณ์ตรง ทั้งนี้ ควรได้ทดลองปฏิบัติด้วย

2. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเกษตร และการนำเทคนิควิธีการมาใช้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทางการเกษตร เพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้ดีขึ้น

3. กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการนำระบบสหกรณ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งแก่ตนเองและสังคม

4. กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้และประสบการณ์ในงานด้านอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสนใจในงานอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม

5. กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธาในศาสนา และให้พบเห็น ศิลปะและวัฒนธรรมไทย เพื่อให้รู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ไทย

6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้รู้จักและใช้สินค้าไทย เพื่อพัฒนาค่านิยมที่ถูกต้องในการใช้สินค้าไทย

7. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้ถูกต้องตามระบบสากล เพื่อปลูกฝังให้เกิดนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าหาข้อมูล

8. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในรายวิชาต่าง ๆ โดยเน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จริง มิใช่การสอนเนื้อหาเพิ่มเติมจากบทเรียนในชั้นเรียน

9. กิจกรรมกีฬา

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เล่นกีฬาร่วมกัน เพื่อความสามัคคี มีน้ำใจนักกีฬา และรักษาการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

10. กิจกรรมนันทนาการ

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อความสนุกเพลิดเพลิน

11. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้รู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการรักษาไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป

12. กิจกรรมทัศนศึกษา

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้มีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้มีโอกาสดูพบเห็นและสัมผัสกับธรรมชาติ ศิลปะ โบราณสถาน และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

13. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำหมู่ประโยชน์ และรักษาดินแดน (เฉพาะชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งฝึกอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นพลเมืองดีตามจารีตประเพณีของชาติ บ้านเมืองและตามอุดมคติ อุดมการณ์ของลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำหมู่ประโยชน์ และรักษาดินแดน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ กองยุวกาชาด สมาคมผู้นำหมู่ประโยชน์ และกรมการรักษาดินแดน

นอกจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสนอแนะไว้แล้วข้างต้น ผู้เรียนอาจเลือกกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความต้องการ เช่น กิจกรรมทำหนังสือรุ่น กิจกรรมทำหนังสือพิมพ์โรงเรียน

แนวดำเนินการในการจัดกิจกรรม

โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกได้กว้าง

ชวางตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนจริง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน เช่น บุคคลากรสถานที่และงบประมาณ เป็นต้น ในการจัดระบบงานให้มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญที่สุดคือ บุคลากรซึ่งจะต้องประกอบด้วยหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดกิจกรรม ครูที่ปรึกษากิจกรรมและผู้เรียนซึ่งต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด จึงควรมีกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ชัดเจน

ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนจะสามารถนำไปปรับปรุงและเลือกปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534: 6-9)

1. ผู้บริหาร

มีบทบาทและความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) กำหนดระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดกิจกรรมฯ
- 2) กำหนดกิจกรรมให้อยู่ในสายงานวิชาการของโรงเรียน และกำหนดให้ครู

ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษากิจกรรมคนละอย่างน้อย 1 กิจกรรม

- 3) จัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้
- 4) จัดอาคาร สถานที่ที่เหมาะสมให้
- 5) ติดตาม ดูแลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ
- 6) ในกรณีที่มีกิจกรรมรักษาดินแดน จัดให้ครูที่ปรึกษาฝึกนักเรียนวิชาทหาร

ตามหลักสูตรของกรมการรักษาดินแดน

- 7) รายงานจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ในแต่ละภาคเรียน ให้เจ้าสังกัดทราบ
- 8) สนับสนุนการจัดประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูที่ปรึกษากิจกรรม เพื่อ

พัฒนาการจัดกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2. หัวหน้าหมวดกิจกรรม

มีบทบาทและความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) สสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและความถนัดของบุคลากร
- 2) สสำรวจความต้องการและจำนวนผู้เรียนที่จะเลือกกิจกรรมต่าง ๆ
- 3) ทำโครงการจัดกิจกรรมตลอดภาคเรียน

- 4) เสนอแผนการจัดประชุมสัมมนาครูที่ปรึกษากิจกรรมเกี่ยวกับวิธีการจัด และแนวดำเนินการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 5) เสนอแผนในการจัดประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อปรึกษาหารือในระหว่างการจัดกิจกรรมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 6) ประมาณการการใช้จ่ายเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมตลอดปีการศึกษา
- 7) เสนอขออนุมัติโครงการจัดกิจกรรม
- 8) แจ้งให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมและผู้เรียน ทราบถึงรายการกิจกรรมที่จัดในแต่ละภาคเรียน
- 9) กำหนดระยะเวลา และสถานที่สำหรับการสมัครเข้าร่วมกิจกรรม
- 10) พิจารณาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมซึ่งครูที่ปรึกษา กิจกรรมส่งมาเพื่อขออนุมัติ
- 11) ควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรมทุกรายการให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนหรือสถาบันศึกษา
- 12) รวบรวมผลการประเมินการจัดกิจกรรมทุกรายการ เสนองานวัดผลของโรงเรียน
- 13) เป็นที่ปรึกษาของครูที่ปรึกษากิจกรรมและจัดประชุมปรึกษาหารือเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม

3. ครูที่ปรึกษากิจกรรมและผู้เรียน

ดังได้กล่าวแล้วว่า ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรวมกลุ่มกันอยู่แล้วตามธรรมชาติ หากครูสามารถจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามธรรมชาติแล้ว ผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงควรระลึกถึงหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการจัดทำแผนการจัดร่วมกับครูที่ปรึกษา กิจกรรม และให้สามารถจัดกิจกรรมในลักษณะที่ผู้เรียนสนใจและต้องการ
2. ให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนได้หลากหลาย นั่นคือ ให้เลือกได้มากกว่าหนึ่งกิจกรรมและหากเป็นไปได้ไม่ควรส่งเสริมให้เลือกกิจกรรมซ้ำกันมาก

เกินไป และเมื่อตัดสินใจเลือกกิจกรรมใดแล้ว หากมีความประสงค์จะเปลี่ยนไปเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ควรหารือครูที่ปรึกษากิจกรรม ถ้าเห็นสมควรจะเปลี่ยนก็จะได้นำดำเนินการเปลี่ยนตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เช่น ยื่นคำร้องต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ควรให้อยู่ภายใต้สัปดาห์ที่สองของภาคเรียน เพื่อจะได้มีเวลาปรับตัวให้ทันกับกิจกรรมใหม่

3. ให้ผู้เรียนเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรม และสรุปผลงานหรือผลการเข้าร่วมกิจกรรมทุกภาคเรียน

รายละเอียดของการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษากิจกรรม อาจมีดังนี้

1. จัดทำแผนการจัดกิจกรรม เพื่อส่งให้หัวหน้าหมวดกิจกรรม
2. ร่วมประชุมหรือเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมตามแผนงานที่หัวหน้าหมวดกิจกรรม

กำหนด

3. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายและแนวทางการจัดกิจกรรมแต่

ละกิจกรรม

4. ดำเนินการรับสมัครสมาชิก
5. ประชุมชี้แจงสมาชิกเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของการเข้าร่วมกิจกรรม
6. จัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ
7. วางแผนการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมร่วมกับสมาชิก เพื่อเสนอขออนุมัติ

ต่อหัวหน้าหมวดกิจกรรม

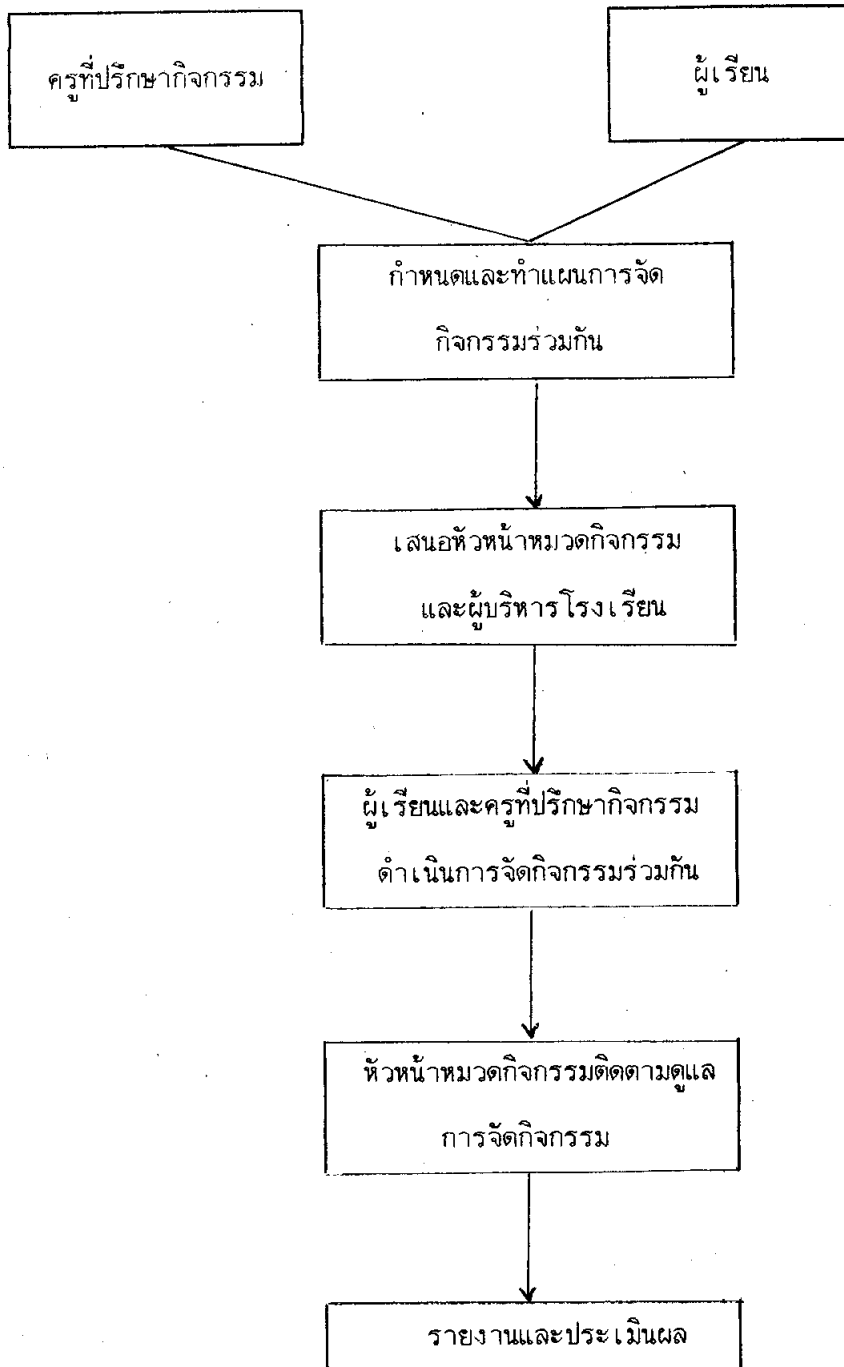
8. เป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือและร่วมมือทำกิจกรรมกับสมาชิกอย่างใกล้ชิด
9. บันทึกผลการประเมิน

การประเมิน

ในระหว่างทำกิจกรรม ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ประเมินและบันทึกผลการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

จากแนวดำเนินการในการจัดกิจกรรมดังกล่าว อาจจำมาสรุปเป็นแผนภูมิขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อจัดกิจกรรมดังนี้

แผนภูมิ : แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อจัดกิจกรรม

การจัดและบริหารกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

การจัดและบริหารกิจกรรมร่วมหลักสูตร จะต้องเกิดจากการร่วมมือของบุคคลหลายระดับ หลายฝ่าย มีการประสานงานกัน เพื่อให้กิจกรรมร่วมหลักสูตรที่จัดขึ้นเกิดความก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรจะบรรลุผลสำเร็จได้จะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ประการคือ การวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ และการดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

การวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ จะต้องมีการวางแผนกันอย่างรอบคอบ แผนงานจะต้องเป็น โปรแกรมที่ให้ความร่วมมือกัน และต้องวางแผนให้มีวิธีทำงานที่ดี บุคคลสำคัญคือผู้บริหารสูงสุด ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการหรืออธิการบดี ซึ่งจะมีผู้ช่วยฝ่ายกิจการ หรือฝ่ายกิจกรรมอีกตำแหน่งหนึ่ง ผู้บริหารควรตั้งคณะกรรมการกลางช่วยกันวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ ช่วยกันกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโปรแกรม จัดงานให้กลมกลืนกันเป็นอันดี และดำเนินงานโปรแกรมทั่วไปให้ดี การกำหนดจุดมุ่งหมายจะต้องศึกษาจุดมุ่งหมายส่วนรวมในระดับชาติคือแผนการศึกษาชาติและจุดมุ่งหมายรวมจากระเบียบเจ้าสังกัดที่ทางสถาบันการศึกษาสังกัดอยู่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมมี 2 ชนิดคือ จุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะกิจกรรม จุดมุ่งหมายทั่วไปความเป็นหน้าที่ของผู้บริหารคณะกรรมการบริหาร ครูอาจารย์ ที่ปรึกษาส่วนกิจกรรม ผู้แทนนักเรียนหรือนักศึกษา และควรให้ครูอาจารย์มีส่วนร่วมด้วย ส่วนความมุ่งหมายเฉพาะกิจกรรม เช่น ชุมนุม ชมรม ควรให้เด็กเป็นหลักในการจัดทำ การวางแผนควรมีกระบวนการเป็นชั้น ๆ ชั้นแรกเป็นชั้นรับรู้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ยังแก้ไขไม่ได้ ชั้นที่สองศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ชั้นที่สามเป็นชั้นที่จะจัดทำโปรแกรมให้สอดคล้องกับข้อมูลและเรื่องราว และชั้นที่สี่เป็นชั้นสุดท้าย คือ เมื่อทุกสิ่งเรียบร้อยแล้วก็เขียนโปรแกรมออกมา ความสำเร็จของกิจกรรมต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงสถานที่ที่จะใช้เป็นปฏิบัติการ การวางตัวบุคลากร ศึกษาหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมฉบับปัจจุบันที่สุดตามระดับการศึกษา วางแผนการจัดด้านการเงิน งบประมาณ รายได้ที่จักพึงได้รับ การจัดตารางเวลา กิจกรรม จัดปฏิทินกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การเข้าใจให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม การวางแผนจัดกิจกรรมและเกณฑ์

ในการพิจารณาเพื่อประเมินผล

การดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตร หรือกิจกรรมพิเศษจะต้องพิจารณาการจัดทางด้านบุคลากร และการจัดทางด้านการเงิน ซึ่งการจัดทางด้านบุคลากรนั้น บุคคลที่มีหน้าที่โดยตรง ได้แก่ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ในการจัดทางด้านบุคคลนั้น บุคคลที่มีหน้าที่โดยตรง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารส่วนกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง คณะครูอาจารย์ และตัวผู้เรียน งานสำคัญอันดับแรกก็คือการเตรียมบุคลากร ซึ่งผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้ให้ตนเองและถ่ายทอดให้บุคลากรในหน่วยงาน เชิญวิทยากรมาบรรยาย ส่งไปอบรม ส่งไปเยี่ยมเยียนสถานศึกษาอื่น เชิญอาจารย์จากสถาบันอื่นมาร่วมสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ก็จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรอยู่ตลอดเวลาและจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม และขณะเดียวกันก็มีการจำกัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพราะการที่นักเรียนคนหนึ่ง เข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไปก็ไม่ใช่ว่าดี ส่วนการจัดด้านการเงินควรมีคณะกรรมการการเงิน กิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยฝ่ายกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ เจ้าหน้าที่การเงิน และผู้แทนชุมชนกิจกรรมต่าง ๆ การเงินจะต้องดำเนินตามหลักประชาธิปไตย คือให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเข้ามามีส่วนรู้เห็นในการใช้จ่าย และการเก็บรักษาเงินด้วย และควรจัดกิจกรรมให้อยู่ในขอบเขตของจำนวนเงินที่มีอยู่ มีการทำบัญชีให้ถูกต้องและมีการใช้เงินในทางที่ถูกต้องดี มีการควบคุมที่ดี มีการรายงานการเงินให้ทราบทุกระยะ เรื่องการเงินเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาดำเนินการให้รอบคอบรัดกุม ควรมีหลักฐานการรับเงินและการจ่ายให้พร้อมที่จะให้ตรวจได้เสมอ

อย่างไรก็ตามเมื่อจะดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษควรศึกษารายละเอียดจากระเบียบต่าง ๆ ของเจ้าสังกัดในระดับสถาบันการศึกษาของตน เช่น ในระดับประถมและมัธยมศึกษาจะต้องดูหลักสูตรการจัดกิจกรรมนักเรียน ที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเอาไว้ฉบับล่าสุด ซึ่งจะกำหนดขอบข่ายรวมทั้งตัวอย่างการจัดกิจกรรมไว้อย่างกว้าง ๆ ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งนำมาเป็นแนวทางจัดกิจกรรม และในการจัดกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษจะต้องมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอทุกระยะ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ประดัด นิลนงา, 2524: 191-192)

ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ (ไฟโรจน์ นาคะสุวรรณ, วันนอร์
มะทา, 2528: 28-29)

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้บรรลุ
วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
ทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถพิเศษตาม
ความถนัดและความสนใจ ทำให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนนักเรียนและครูอาจารย์ ตลอดจนบุคคล
ในสังคม ทำให้ช่วยลดปมด้อยของนักเรียนบางคนได้ เช่น คนที่เรียนหนังสือไม่เก่งอาจเป็นนักกีฬา
หรือนักดนตรีที่มีชื่อเสียงได้

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมและมนุษยสัมพันธ์
ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคม รู้จักการทำงานร่วมกับ
บุคคลอื่น รู้จักการติดต่อกับบุคคลอื่น รู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม และเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว
หรือสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้

4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ช่วยส่งเสริมสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น
กิจกรรมทัศนศึกษาหรือนันทนาการ กิจกรรมกีฬา ทำให้นักเรียนได้ออกกำลังกายหรือผ่อนคลาย
ความตึงเครียด เกิดความสนุกสนาน ตลอดจนรู้จักการควบคุมอารมณ์ได้

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยลดปัญหาการขาดการเรียนของนักเรียน ถ้าโรง
เรียนจัดหรือส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่น่าสนใจ ทำให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน
มากขึ้น

6. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย หรือมีความประพฤติ
ดีได้ เช่น กิจกรรมประเภทสภานักเรียน หรือคณะกรรมการนักเรียน

7. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ หรือมีความรักโรงเรียน
มากขึ้น

8. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยส่งเสริมการเป็นผู้นำและผู้ตามแบบประชาธิปไตย
เพราะกิจกรรมเสริมหลักสูตรส่วนใหญ่มีการวางแผนและดำเนินการโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
เช่น กิจกรรมประเภทโครงการหรือชุมนุม

9. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หรือใช้เวลาไปในทางสร้างสรรค์ตนเองและสังคมได้

10. กิจกรรมเสริมหลักสูตรทำให้ครูอาจารย์ รู้จักนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น อาจมีผลต่อการปกครอง การแนะแนว การให้คำปรึกษาหรือการแก้ปัญหาของนักเรียน

11. กิจกรรมเสริมหลักสูตรบางประเภทมีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียนให้เป็นที่รู้จักของชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่น กิจกรรมประเภท กีฬา ดนตรี หรือการละคร กิจกรรมทัศนศึกษาหรือนันทนาการ เป็นต้น

12. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เพราะกิจกรรมเสริมหลักสูตรบางประเภทโรงเรียนอาจจัดร่วมกับชุมชนได้ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น หรือประเพณีทางศาสนา เป็นต้น

13. กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีส่วนช่วยในการปกครองและการบริหารของโรงเรียนได้ เช่น กิจกรรมสภานักเรียนหรือองค์การนักศึกษา หรือกิจกรรมเชียร์ ทำให้ช่วยแบ่งเบาภาระของครูอาจารย์และผู้บริหารโรงเรียนได้

ผลเสียของกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

1. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ถ้าขาดการวางแผนและขาดระบบการควบคุมที่ดี อาจทำให้เกิดผลเสียหลายได้ เช่น ทำให้เกิดการทุจริตเงินค่ากิจกรรม และเงินช่วยเหลืออื่นจากสถานศึกษาและบุคคลภายนอก ทำให้เกิดนิสัยที่ไม่ดีได้

2. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ถ้าไม่รู้จักการแบ่งเวลาให้เหมาะสม อาจทำให้เกิดผลเสียหลายต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้ เช่น นักเรียนอาจขออนุญาตหยุดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมมากเกินไป หรือขอลิขิตพิเศษไม่เข้าเรียนตามปกติ ทำให้เวลาเรียนไม่พอหรือเรียนไม่ครบตามหลักสูตร ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนตกต่ำไป

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ถ้าขาดการจัดการหรือการแนะแนวที่ดีอาจทำให้เกิดการแบ่งแยก การทะเลาะวิวาท หรือแตกความสามัคคีระหว่างหมู่คณะได้ เช่น การแข่งขันกีฬา หรือกีฬาระหว่างโรงเรียน เป็นต้น

4. กิจกรรมเสริมหลักสูตรบางประเภท ถ้าไม่จัดให้เหมาะสมอาจทำให้เกิดความ
พุ่มเพื่อเกินความจำเป็น หรือเสียค่าใช้จ่ายสูงทำให้เกิดภาระแก่ผู้ปกครองนักเรียน หรือแก่นัก
ศึกษาเองได้ เช่น กิจกรรมการแสดงละคร การกีฬาหรือการพบปะสังสรรค์ เป็นต้น

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทที่จัดนอกสถานศึกษา เช่น การออกค่าอาสาพัฒนา
การทัศนศึกษา ถ้าขาดการปฐมนิเทศหรือการให้คำแนะนำ และขาดการควบคุมที่ดีจากอาจารย์
ที่ปรึกษาอาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่สถาบันการศึกษาได้ เช่น นักเรียนที่ไปทำกิจ
กรรมอาจประพฤติปฏิบัติตนไม่เหมาะสมหรือมีเรื่องชู้สาว เป็นต้น ทำให้เกิดภาพพจน์เสียหาย
หรือนำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่สถาบันการศึกษาได้

ตัวอย่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ

ตัวอย่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมพิเศษ ของ โรงเรียนพญาไทที่ได้ปฏิบัติไป
แล้วและประสบความสำเร็จในการดำเนินการและเป็นปัจจัยหนึ่งในหลาย ๆ ปัจจัยที่ทำให้โรง
เรียนพญาไทได้รับการตัดสินจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทานประเภท
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2535 ผู้เขียนจึงได้ขอยกกิจกรรมเหล่านี้
มาเพื่อเป็นแบบอย่างได้ศึกษาต่อไป

ชื่อโครงการ	พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
แผนงาน	กิจการนักเรียน
หัวหน้าโครงการ	นางไพบลีย์ จ่านกิง
ฝ่ายที่รับผิดชอบ	หน่วยจริยศึกษา
ลักษณะโครงการ	[] ใหม่ [✓] ต่อเนื่อง
เริ่มต้นโครงการ	16 พฤษภาคม 2535 สิ้นสุดโครงการ 16 มีนาคม 2536

1. หลักการและเหตุผล

แผนที่พัฒนาการศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) นอกจากการพัฒนาด้านการศึกษา
แก่ปวงชนให้บรรลุเป้าหมายแล้ว ยังเน้นพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่กันไปเพื่อให้เป็นพล
เมืองดีในระบบประชาธิปไตย เพื่อสนองนโยบายตามแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 โครงการพัฒนาคุณ
ธรรมจริยธรรม จึงเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้เป็นเยาวชนที่ดีของประเทศไทย